

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र

आदेश

०७०-WO-०५०५

विषय:- उत्प्रेषणसमेत ।

बारा जिल्ला, धर्मनगर गा.वि.स. वडा नं. ६ घर भई नेपाल प्रहरीको प्रहरी जवान
पदबाट हटाइएका अलि अख्तर मियाँ-----१ निवेदक

विरुद्ध

प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौँ-----१
मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय, हेटौँडा-----१
प्रहरी नायब महानिरीक्षक, मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय, हेटौँडा-----१ विपक्षी
जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बारा-----१
प्रहरी उपरिक्षक, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बारा-----१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम यस
अदालतमा दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र आदेश यसप्रकार छ:-

म निवेदक २०६१ सालमा नेपाल प्रहरीको प्रहरी जवान पदमा भर्ना भई खटाएको
कार्यालय तथा लगाएको काम आफ्नो ज्ञान, वृद्धि र विवेकले भ्याएसम्म इमान्दारीपूर्वक सम्पन्न
गरिआएको थिएँ। नियम, कानून तथा विवेकसम्मत किसिमले काम गरेकै कारण निवेदक उपर
कनै पनि विभागीय सजाय भएको थिएन। म निवेदक मिति २०६९ साल देखि जिल्ला प्रहरी
कार्यालय बारामा कार्यरत रहेको थिएँ। यसरी कार्यरत रहने क्रममा सोही कार्यालयमा प्रहरी
जवान पदमा कार्यरत रामभरोसी महारा चमारले बुझि लिएको राइफल, गोली र म्यागजीनकोको
छड्के चेक गर्दा म्यागजीन-१ र १० वटा गोली नभेटिएकोले कारवाही गरी पाउँ भन्दै प्र.स.नि

प्रेमनारायण अधिकारीले प्रतिवेदन दिएको र गोली हराउने रामभरोसी महाराले उक्त गोली म निवेदकले चोरी गरेको भनी शंका गरेको आधारमा मलाई मिति २०६९।६।१५ मा सेवाबाट निलम्बन गरिएको थियो। यसरी निलम्बन गरेपश्चात झुठ्ठा अभियोग लगाई प्रहरी ऐन, २०१२ तथा नियमावली २०४९ विपरीत स्पष्टिकरणको मौका समेत प्रदान नगरी प्रहरी सेवाबाट हटाउने गरी मिति २०६९।७।१९ मा प्रत्यर्थी प्रहरी उपरिक्षकबाट निर्णय भएको र सो निर्णय उपर प्रत्यर्थी प्रहरी नायब महानिरीक्षक समक्ष पुनरावेदन गरेकोमा प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट समेत प्रहरी उपरिक्षकबाट सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णय नै सदर गरी मिति २०६९।९।१४ मा निर्णय भएकोले गम्भीर अन्यायमा परी विपक्षीहरूबाट भएका निर्णय, काम कारवाही बदर गरी पाउने बैकल्पिक उपचारको अभाव भएकोले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम प्रस्तुत रिट निवेदन गर्न आएको छु।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय बारामा कार्यरत प्रहरी जवान रामभरोसी महारा चमारले मिति २०६९।४।१३ मा जिम्मा लिएको गोली र म्यागजिन म निवेदकले चोरी गरेको भनी प्रहरी नियमावली २०४९ को नियम ८८(ग) र (ङ) को कसूरमा मलाई सेवाबाट हटाउने निर्णय भएको छ। गोली हराउने भनिएका रामभरोसीले ५० थान गोली लिएको भनिएकोमा १० थान गोली र म्यागजिन मैले चोरी गरेको भनी आरोप लगाइएकोमा सोही आरोपलाई सत्य ठहर गरी मलाई विभागीय कारवाही गरेको पाइन्छ। रामभरोसीको गोली मैले चोरी गरेको भनेकोमा निजको गोली कहीले र कसरी मैले चोरी गरेको हो तथ्य र प्रमाण केहीबाट पनि पुष्टि गर्न गराउन सकेको अवस्था छैन। गोली हराउने रामभरोसीले पेश गरेको मिति २०६९।६।१५ को प्रतिवेदनमा नै गोली बुझाइसकेको भन्ने उल्लेख गरेकोमा उक्त गोली मिति २०६९।६।१६ मा म निवेदकको घरबाट बरामद गरेको भन्ने कथित बरामदी मुचुल्का समेत बनाई हुँदै नभएको वारदात, घटना रची मलाई बदनियतपूर्वक विभागीय कारवाही गरिएको स्पष्ट छ। प्रहरी कर्मचारीलाई विभागीय कारवाही गर्नु अघि विभागीय कारवाही सम्बन्धी पुरा गर्नु पर्ने कार्यविधि सम्बन्धमा प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८९ मा व्यवस्था गरिएको छ। उक्त नियम ८९(२) ले प्रहरी कर्मचारीलाई सजायको आदेश दिनु अघि स्पष्टिकरणको मौका प्रदान गर्नुपर्ने र सफाईको मौका दिनु नपर्ने भए कारणसहित पर्चा खडा गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। सो अनुसार मलाई विभागीय सजाय गर्नु अघि सफाईको मौका प्रदान नगरेको र सफाईको

मौका दिनु नपर्ने भनी पर्चा खडा गरेकोमा उक्त पर्चामा सफाईको मौका किन दिनु नपर्ने हो कुनै कारण उल्लेख गरेको पाइन्न। उक्त नियम ८९(२) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा भागी पत्ता नलागेको वा अरु कुनै कारणले सम्पर्क स्थापित हुन असम्भव भएको, नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा सजाय पाएको आधारमा विभागिय कारवाही गर्नु परेमा र सफाई पेश गर्ने मौका दिँदा मनासिव नपर्ने भएमा भन्ने तीनवटा कारण उल्लेख भएकोमा मलाई सफाईको मौका नदिने गरी खडा गरिएको मिति २०६९।७।१९ को पर्चामा कुनै पनि कारण उल्लेख हुन सकेको छैन। मनासिव कारण सहित पर्चा खडा गर्दा समेत त्यस्तो पर्चा निर्णय पश्चात नभै निर्णय अगावै खडा गरिनुपर्छ। उक्त पर्चा निर्णय अघि नभै विभागीय निर्णय गरिसकेपछि खडा गरिएको छ। उक्त पर्चामा मलाई सेवाबाट हटाउने निर्णय भैसकेकोले सफाईको मौका दिनु नपर्ने भन्ने बेहोरा उल्लेख भएबाट पहिले नोकरीबाट हटाउने विभागिय सजायको निर्णय गरिसकेपछि सफाईको मौका दिनु नपर्ने पर्चा खडा गरेको स्पष्ट छ।

प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८९(२) ले प्रहरी कर्मचारीलाई सजायको आदेश दिनुअघि हुनसक्ने सजायसमेत खुलाई सूचना दिई सफाई पेश गर्ने मौका दिनुपर्ने किटानी व्यवस्था गरिएको छ। विपक्षीहरूले मलाई विभागिय सजाय दिनु अघि मलाई सफाई पेश गर्ने मौका प्रदान नगरी सोझै सजाय गर्ने गरी गरेको निर्णय प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त विपरीत छ। म निवेदकलाई नियमावलीको नियम ८८ को खण्ड (ग) र (ङ) को कसूरमा नोकरीबाट हटाउने सजाय गरिएको छ। उक्त खण्ड (ग) मा बराबर अनुशासनहिन काम गरेको र खण्ड (ङ) मा आफ्नो पदको जिम्मेवारी अनुसार आचरण नगरेमा भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ। मलाई खण्ड (ग) आकर्षित हुन पटक पटक अनुशासनहिन काम गरेको हुनुपर्नेमा यस अघि मैले मिति २०६४।६।५ मा रु ८००।- नगदसहित पुरस्कृत भएको र मैले यो यति पटक अनुशासनहिन काम गरेको भनी निर्णयमा उल्लेख हुन नसकेबाट मलाई लगाइएको आरोप पूर्णतः आधारहिन छ। त्यस्तै मैले खण्ड (ङ) बमोजिमको पदिय जिम्मेवारी प्रतिकूल हुने कार्य समेत नगरेकोमा मलाई नोकरीबाट हटाउने गरी कायम गरेको सो आरोप पनि तथ्यहिन छ। अतः विपक्षीहरूले मलाई नोकरीबाट हटाउने गरी गरेको निर्णय गैरकानूनी भएको र विपक्षीहरूको उक्त कार्यबाट मेरो संविधान प्रदत्त हकमा आघात पुग्न गएकोले विपक्षी प्रहरी उपरिक्षकले मलाई नोकरीबाट हटाउने गरी मिति २०६९।७।१९ मा गरेको निर्णय तथा सोही निर्णयलाई सदर गर्ने गरी

विपक्षी प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट मिति २०६९।९।१४ मा भएको निर्णय उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी म निवेदकलाई प्रहरी जवान पदमा हाजिर गराई नोकरीबाट हटाएको मिति देखि हाजिर हुँदाका मिति सम्मको तलब भत्ता समेत दिनु भनी विपक्षीहरूका नाममा परमादेशसमेत जारी गरी पाउँ भन्ने बेहोराको निवेदन।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो? जारी हुनु नपर्ने कुनै कारण भए सो को आधार खुलाई यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिन भित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत लिखितजवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाममा सूचना पठाई लिखितजवाफ परे वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस अदालतबाट मिति २०७०।१०।२१ मा भएको आदेश।

प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो कर्तव्य तत्परताका साथ पालना गर्नुपर्दछ भन्ने कानूनी व्यवस्था विपरीत हुने गरी सहपाठी प्रहरी कर्मचारीको जिम्मामा रहेको गोली तथा म्यागजीन विपक्षी निवेदकले लिएको तथ्य छानविनबाट पुष्टि भएकोले ऐ. को नियम ८८ को देहाय (ड) अनुसार पदिय जिम्मेवारी अनुसार आचरण नगरेको अभियोगमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले कसूरको मात्रा अनुसार प्रहरी सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिल्दैन। रिट निवेदन खारेजभागी हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत बेहोराको प्रहरी प्रधान कार्यालयको लिखितजवाफ।

मध्यक्षेत्र सशस्त्र प्रहरी गुल्म हेटौँडामा दरबन्दी भई जिल्ला प्रहरी कार्यालय बारामा कार्यरत प्र.ज. अलि अख्तर मियाँले मेरो गोली र म्यागजीन चोरी गरी मलाई रु. ३५००।- मा बिक्री गरेकोले निजलाई आवश्यक कारवाही गरी पाउँ भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बारामा कार्यरत प्रहरी जवान रामभरोसी महारा चमारले प्रतिवेदन पेश गरेको हुँदा आवश्यक छानविन तथा अनुसन्धान गर्नका लागि प्रहरी नियमावली २०४९ को नियम ८९ को उपनियम (४) बमोजिम मिति २०६९।६।१५ देखि विपक्षी निवेदकलाई निलम्बन गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाराबाट घटनाको वास्तविकता छानविन तथा अनुसन्धान गरी प्रतिवेदन पेश गर्नका लागि गठन गरिएको छानविन समितिले तयार गरेको प्रतिवेदन लगायत निज निवेदक अलि अख्तर मियाँले गरेको घटना विवरण कागजमा स्वयंले पैसा कमाउने नियत राखी म्यागजीन चितवनबाट ल्याइदिन्छु भनी बताएको र म्यागजीनको मुल्य रु. ३५००।- लाग्छ भनी बताएकोमा प्र.ज. रामभरोसी महारा चमारले पैसा दिन तयार भएपछि भोलीपल्ट म मेरो घरमा गई म सुत्ने

कोठाबाट म्याग्जीन थान-१ ल्याई रु. ३५००।- लिएको हुँ, निजको १० राउण्ड गोली हाल पनि म सुत्ने कोठाको पलङको डस्ना मुनी लुकाएर राखेको छु, सो गोली र म्याग्जीन मैले चोरेको हो भनी गरी दिएको बयान कागजका साथै १० राउण्ड गोली बरामद गरेको बरामदी मुचुल्का समेत मिसिल संलग्न रहेको हुँदा प्रत्यक्षदर्शी प्रमाण र परिस्थितिजन्य प्रमाणबाट आरोप पुष्टि हुन नसकेको भन्ने अवस्था नरहेको साथै विपक्षी निवेदक स्वयंले आरोप स्वीकार गरी बयान समेत गरेको हुँदा निजले लिएको जिकिर झुठ्ठा एवं कपोलकल्पित छ। कसूर स्थापित भइसकेको अवस्था हुँदा अन्य थप अनुसन्धान गरिरहनु नपर्ने देखिएको हुँदा अधिकार प्राप्त अधिकारी प्रहरी उपरिक्षकले निजले गरेको कसूर बमोजिम प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८८ को (ग) र (ङ) बमोजिमको कसूर स्थापित गरी ऐ. को नियम ९३ को नियम २(ख) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नियम ८४ को देहाय (छ) बमोजिम भविष्यमा सरकारी नोकरीका लागि सामान्यतया: अयोग्य नठहरिने गरी मिति २०६९।७।१९ मा ऐ.नियम ८९ को उपनियम २(ग) बमोजिम निवेदकलाई थप सफाई पेश गर्ने मौका दिई रहनु पर्ने मनासिव नदेखिएकोले सोको निर्णय पर्चा खडा गरी सोही मितिबाटै लागू हुने गरी नोकरीबाट हटाउने गरी भएको निर्णय कानून सम्मत नै देखिएकोले उक्त निर्णय सदर हुने भनी यस कार्यालयका प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट मिति २०६९।९।१४ मा भएको निर्णय कानूनसम्मत हुँदा विपक्षीको आधारहिन रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत बेहोराको मध्यक्षेत्रिय प्रहरी कार्यालय हेटौँडा र ऐ. का कार्यालय प्रमुखको संयुक्त लिखितजवाफ।

मैले ड्यूटीको लागि आफ्नो जिम्मामा बुझि साथमा राखेको ३०३ राइफल र गोली मध्ये मेरो आफ्नो बाकसमा राखेको १० राउण्ड गोली सहितको म्याग्जीन चोरी भएको र म नजिकै सुत्ने प्र.ज. अलि अखतर मियाँलाई सोधपुछ गर्दा तिमिलाई गोली म्याग्जीन चाहिन्छ भने म किनी दिन्छु भनी मसँग रु.३५००।- लिएको हुँदा निजले नै चोरी गरेको हुँदा आवश्यक कारवाही गरी पाउँ भनी प्र.ज. रामभरोसी महाराको प्रतिवेदन परी उक्त चोरी भएको गोली राउण्ड १० सहितको म्याग्जीन निज अलि अखतर मियाँको घरबाट बरामद भई आएको हुँदा निज अलि अखतर मियाँलाई अधिकारप्राप्त अधिकारीबाट प्रहरी नियमावली बमोजिम निलम्बन गरी २ पटक सम्म स्पष्टिकरण सोधी जवाफ लिई निजले प्र.ज. रामभरोसी महाराको जिम्मामा रहेको तथा बाकसमा राखेको ३०३ राइफलको गोली राउण्ड १० सहितको म्याग्जीन-१ चोरी गरी पदिय

जिम्मेवारी अनुसारको आचरण नगरेको हुँदा निज अलि अख्तर मियाँलाई यस कार्यालयको मिति २०६९।७।१९ को निर्णयले भविष्यमा सरकारी नोकरीको लागि समान्यतया: अयोग्य नठहरीने गरी प्रहरी जवान पदको नोकरीबाट हटाइएको हो। निजले यस कार्यालयबाट भएको निर्णय उपर मध्यक्षेत्रिय प्रहरी कार्यालय हेटौँडामा पुनरावेदन गरेकोमा उक्त कार्यालयबाट पनि यस कार्यालयबाट भएको निर्णयलाई नै सदर गरी निर्णय भएको हो। निज अलि अख्तर मियाँ उपर बदनियत राखी कथित बारदात देखाई आधारहिन कसूर स्थापित गरी नोकरीबाट हटाइएको होइन। निजको निवेदन दावी आधारहीन एवं कपोलकल्पित हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत बेहोराको जिल्ला प्रहरी कार्यालय बारा र ऐ. का कार्यालय प्रमुखको संयुक्त लिखितजवाफ।

नियमबमोजिम पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री बल्लभ बस्नेतले निवेदक उपर आफ्ना सहकर्मीको म्याग्जीन र गोली चोरी गरेको भनी लगाइएको आरोप आधारहीन छ। सो कुरा कुनै तथ्यगत प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको छैन। निवेदकलाई नोकरीबाट हटाउने निर्णय गर्नु अघि सफाई पेश गर्ने मौका प्रदान गर्नु पर्नेमा सो मौकासमेत दिइएको छैन। अतः कुनै आधार कारण बेगर, प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त विपरीत सुनुवाईको मौकाबाट बञ्चित गरी निजलाई सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णय उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी पाउँ भनी र विपक्षीहरूका तर्फबाट उपस्थित विद्वान सहन्यायाधिवक्ता श्री रेवतीराज त्रिपाठीले रिट निवेदकले आफ्नै सहकर्मीको जिम्मामा रहेको म्याग्जीन र गोली चोरी निजलाई नै विक्री गर्न खोजेको देखिन्छ। सो कुराको पुष्टि निजले अनुसन्धानको क्रममा गरेको बयान कागज र बरामदी मुचुल्काले पुष्टि गरिरहेको हुँदा निजलाई नोकरीबाट हटाउने गरी प्रहरी उपरिक्षकले गरेको निर्णय सदर हुने ठहर्न्याई प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट भएको निर्णय कानूनसम्मत हुँदा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने अवस्था छैन, रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भनी बहस गर्नुभयो।

उपरोक्त बमोजिम विद्वान अधिवक्ता र विद्वान सहन्यायाधिवक्ताले गर्नु भएको बहस सुनी निवेदन सहितका मिसिल कागजात अध्ययन गरी हेर्दा, निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने हो वा होइन भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा, म निवेदक २०६९ सालमा नेपाल प्रहरीको जवान पदमा भर्नालाई कामकाज गरी आउने क्रममा २०६९ साल देखि जिल्ला प्रहरी कार्यालय बारामा

कार्यरत रहेको अवस्थामा सोही कार्यालयमा कार्यरत प्रहरी जवान रामभरोसी महारा चमारले बुझि लिएको राइफलको गोली र म्याग्जीन चोरी गरेको आरोप लगाई प्रहरी ऐन, नियम र प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त विपरीत सुनुवाईको मौका समेत प्रदान नगरी विपक्षी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाराका प्रहरी उपरिक्षकले मलाई नोकरीबाट हटाउने गरी मिति २०६९।७।१९ मा निर्णय गरेको र सो निर्णयलाई सदर हुने ठहर्‍याई मध्यक्षेत्रिय प्रहरी कार्यालय हेटौँडाका प्रहरी नायब महानिरीक्षकले मिति २०६९।९।१४ मा गरेको निर्णय त्रुटिपूर्ण हुँदा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी मलाई सेवामा बहाल गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाममा परमादेशसमेत जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदकको मुख्य निवेदन दावी रहेको देखिन्छ। विपक्षीहरूको लिखितजवाफ हेर्दा, प्रहरी जवान रामभरोसी महाराले आफ्नो जिम्माको राइफलको गोली र म्याग्जीन विपक्षी रिट निवेदकले चोरी गरी मलाई नै रु.३५००।- मा विक्री गरेकोले कारवाही गरी पाउँ भनी निवेदन दिएकोले रिट निवेदक प्रहरी जवान अलि अखतरलाई निलम्बन गरी छानविन गर्दा निजले पैसा कमाउने नियत राखी गोली तथा म्याग्जीन चोरी गरेको भनी कागज गरेको तथा निजको घरकोठाबाट गोली बरामद भएबाट समेत निजले प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८८ को (ग) र (ङ) को कसूर गरेको पुष्टि भएकोले निजलाई ऐ. को नियम ८४ को देहाय (छ) बमोजिम भविष्यमा सरकारी नोकरीका लागि सामान्यतया: अयोग्य नठहरीने गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाराका प्रहरी उपरिक्षकले मिति २०६९।७।१९ मा निर्णय गरेको र सो निर्णय सदर हुने ठहर्‍याई मध्यक्षेत्रिय प्रहरी कार्यालय हेटौँडाका प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट मिति २०६९।९।१४ मा भएको निर्णय कानूनसम्मत हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने बेहोरा उल्लेख भएको देखियो।

रिट निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णय सहितको मिसिल अध्ययन गर्दा, प्रहरी जवान रामभरोसी महारा चमारको बुझिलिएको राइफलको म्याग्जीन थान-१, गोली ५० राउण्ड मध्ये १० राउण्ड गोलीसहितको म्याग्जीन थान-१ वाक्सा खोली हेर्दा फेला नपरेको र सो सम्बन्धमा निजको नजिकै सुत्ने यसै कार्यालयमा कार्यरत रहेका प्रहरी जवान अलि अखतर मियाँसँग सोधपुछ गर्दा मलाई केही थाहा नभएको यदि तिमीलाई चाहिन्छ भने म चितवन जिल्लामा बस्ने आफ्नो साथीसँग मगाई दिन्छु भनी आर्थिक प्रलोभनमा पारी अलि अखतर मियाँले प्रहरी जवान राम भरोसीसँग ३५००।- नगद लिई उल्लेखित म्याग्जीन थान-१ दिएको

र सोमा प्रयोग हुने गोली राउण्ड १० निज प्रहरी जवान अलि अख्तरको घरबाट बरामद भई आएकोले निजले प्रहरी नियमावली २०४९ को नियम ८८ को (ग) र (ङ) अनुसार कसूर गरेको पाइएको हुँदा ऐ. को नियम ९३ को (२)(ख) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी ऐ को नियम ८४ को देहाय (छ) बमोजिम भविष्यमा सरकारी नोकरीका लागि सामान्यतया: अयोग्य नठहरिने गरी मिति २०६९।७।१९ गतेबाट लागु हुने गरी नोकरीबाट हटाउने भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाराका प्रहरी उपरिक्षकले मिति २०६९।७।१९ मा निर्णय गरेको र सो निर्णय उपर निज प्रहरी जवानले मध्यक्षेत्रिय प्रहरी कार्यालय हेटौँडामा पुनरावेदन गरेकोमा सो कार्यालयका प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट समेत उक्त निर्णय सदर हुने ठहरी मिति २०६९।९।१४ मा निर्णय भएको देखियो।

रिट निवेदकले आफूले सहकर्मीको राइफलको गोली र म्याग्जीन चोरी नगरेको, सो आरोप तथ्यगत प्रमाणबाट पुष्टि हुन नसकेको भनी लिएको जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा, यी रिट निवेदकसंगै काम गर्ने र संगै सुत्ने प्रहरी जवान राम भरोसी महाराले बुझि लिएको हतियार, गोली र म्याग्जीन मध्ये १० राउण्ड गोली र म्याग्जीन थान-१ ड्यूटि जाने बेलामा बाकस खोजी हेर्दा फेला नपरेको र सो कुरा रिट निवेदकलाई भन्दा निजले आफूलाई थाहा नभएको, यदि तिमिलाई चाहिएमा चितवनबाट किनी ल्याई दिन्छु भनी रु.३५००।- सँग लिएकोले उक्त म्याग्जीन तथा गोली निजले मेरो बाकसबाट चोरी गरी लगेको हुँदा कारवाही गरी पाउँ भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बारामा निवेदन दिएको र सो सम्बन्धमा छानविन गर्न प्रहरी नायब उपरिक्षकको अध्यक्षतामा छानविन समिति गठन भएको देखिन्छ। उक्त समिति समक्ष यी निवेदकले कागज गर्दा पैसा कमाउने नियत राखी साथिको गोली तथा म्याग्जीन चोरी गरी घरमा लगी राखेकोमा रु ३५००।- लिई म्याग्जीन दिएको र १० राउण्ड गोली हाल पनि आफू सुत्ने कोठाको पलडको डसना मुनी लुकाएर राखेको छु भनी सम्पूर्ण घटना विवरण खुलाई लेखाई दिएको र निजको उक्त कथन बमोजिम नै निजको बाबु मोस्तकिम मियाँको घरमा यी निवेदक अलि अख्तर मियाँको सरसामानहरु रहेको कोठाको पलडको डसना मुनीबाट १० राउण्ड गोली फेला परेको भन्ने मिति २०६९।६।१६ को बरामदी मुचुल्काबाट देखिएको र उक्त बरामदी मुचुल्कामा निजका बाबु मोस्तकिम मियाँ रोहवरमा बसी सहिष्ठापसमेत गरेको देखिँदा निजको उक्त जिकिर तथ्यमा आधारित रहेको देखिन आएन।

रिट निवेदकले आफूलाई नोकरीबाट हटाउनु पूर्व सफाई पेस गर्ने मौकासमेत प्रदान नगरिएको भनी लिएको जिकिर सम्बन्धमा हेर्दा, निजका सहकर्मी राम भरोसीको गोली तथा म्याग्जीन हराएको सम्बन्धमा छानविन गर्न गठित समितिसमक्ष निजलाई आफ्नो भनाई राख्ने मौका प्रदान गरिएको र निज उपर विभागिय सजायको निर्णय गर्नु अगाडि सजाय गर्ने अधिकारीले सजायसमेत प्रस्ताव गरी दुई पटकसम्म स्पष्टिकरण सोधी निजलाई आफ्नो कुरा राख्ने अवसर प्रदान गरिएको देखिइको तथा प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८९(२) को स्पष्टिकरणको खण्ड (ग) बमोजिम सजाय गर्ने अधिकारीबाट थप सफाईको मौका दिनु नपर्ने भनी छुट्टै पर्चा समेत खडा गरिएको देखिंदा निजको उक्त जिकिर पनि पत्यारलायक देखिन आएन।

रिट निवेदकलाई प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८८ को खण्ड (ग) र (ङ) को कसूरमा ऐ. को नियम ८४(छ) बमोजिम सामान्यतः भविष्यमा सरकारी नोकरीका लागि अयोग्य नठहरिने गरी नोकरीबाट हटाउने गरी निर्णय भएको देखिन्छ। उक्त नियम ८८ को खण्ड (ग) मा बराबर अनुशासनहिन काम गरेमा भन्ने र खण्ड (ङ) मा आफ्नो पदको जिम्मेवारी अनुसार आचरण नगरेमा सजाय गर्ने अधिकारीले त्यस्ता प्रहरी कर्मचारीलाई नोकरीबाट हटाउने वा बर्खास्त गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको र नियम ८४ मा सजायका विभिन्न प्रकारहरू उल्लेख भै सो को खण्ड (छ) मा भविष्यमा सरकारी नोकरीको लागि अयोग्य नठहरिने गरी नोकरीबाट हटाउने सजायको व्यवस्था गरिएको देखिन्छ। यी रिट निवेदकले आफ्नै सहकर्मी साथिको जिम्मामा रहेको हतियारको गोली र सो को म्याग्जीन चोरी गरी आफ्नो घरमा लागि लुकाई पैसा कमाउने नियत राखी साथि संगै रुपैयाँ पैसा लिई निजैलाई विक्री गरेको देखिएको छ। प्रहरी सेवा सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा र जनताको सुरक्षासँग प्रत्यक्ष रुपमा सम्बन्धित अत्यन्त संवेदनशिल सेवा भएको र त्यस्तो सेवामा कार्यरत कर्मचारीमा उच्च अनुशासनको अपेक्षा गरिन्छ। लापरवाही वा कुनै पनि आचरणहिन तथा अनुशासनहिन क्रियाकलापको कुनै गुन्जायस रहन सक्दैन। यदि कसैले त्यसप्रकारका क्रियाकलाप गरेमा कडा दण्डको व्यवस्था गरिएको हुन्छ। त्यस्तो कार्य गर्ने कर्ता उपर सजाय गर्दा उदारता वा लचकता देखाउन जरूरी हुँदैन। यसप्रकार रिट निवेदकले आफ्नै साथिको जिम्मामा भएका बाकसमा राखिएका हतियारको गोली र म्याग्जीन चोरी गरी आचरणहिन तथा अनुशासनहिन

कार्य गरेको देखिँदा निजलाई उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम सरकारी सेवामा अयोग्य नठहरिने गरी नोकरीबाट हटाउने गरी अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट भएको निर्णयमा कुनै त्रुटि रहेको देखिन आएन।

अतः माथि उल्लिखित आधार कारणबाट रिट निवेदक अलि अख्तर मियाँले आफ्नै सहकर्मिको जिम्मामा रहेका हतियारको गोली र म्यागजीन चोरी गरी आचरणहिन तथा अनुशासनहिन कार्य गरेको देखिँदा प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ८८(ग) र (ङ) को कसूरमा ऐ. को नियम ८४(छ) बमोजिम निजलाई समान्यतः भविष्यमा सरकारी नोकरीका लागि अयोग्य नठहरिने गरी नोकरीबाट हटाउने गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाराका प्रहरी उपरिक्षकले मिति २०६९।७।१९ मा गरेको निर्णय सदर हुने ठहर्‍याई मध्यक्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, हेटौँडाका प्रहरी नायब महानिरीक्षकले मिति २०६९।९।१४ मा गरेको निर्णयमा कुनै त्रुटि रहेको नदेखिँदा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुन सक्ने अवस्था देखिन आएन। प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्‍छ। दायरीको लगत कट्टा गरी यो आदेशको जानकारी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत विपक्षीहरूलाई दिई नियमानुसार मिसिल बुझाई दिनु।

प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

सम्बत् २०७२ साल भाद्र महिना २३ गते रोज ४ शुभम्..... ।

इजलास अधिकृत: सन्तोषप्रसाद पराजुली

कम्प्यूटर सेटिङ: विकेश गुरागाई